

Nederlandse hulp

Tekst Yvonne van der Heijden / Foto Dasha Elfring

Turkije werkt gestaag aan de herinrichting van zijn pensioenstelsel. Het is onderdeel van het op orde brengen van de overheidsfinanciën. Nederland steekt een helpende hand toe met informatie en kennis. De bedoeling is de Turken inzicht te geven in de gevolgen van de keuzes die ze moeten maken. Wel of geen verplichtstelling is zo'n keuze.

voor Turkije

‘Het gaat er in Turkije met name om een tweede pijler op te zetten, want een staatspensioen en vrijwillige aanvullende pensioenverzekeringen bestaan al’, zegt Oana von Stein. Zij is als adviseur namens het Agentschap SZW van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid betrokken bij de uitvoering van projecten onder het Matra-programma. Dat programma zorgt voor ondersteuning van kandidaat-lidstaten van de Europese Unie (EU). In het bijzonder bij hun inspanningen om op maatschappelijk en bestuurlijk gebied te voldoen aan de EU-normen. ‘De kern van de samenwerking met Turkije is om alle opties in kaart te brengen. We gaan bijvoorbeeld op verzoek van de Turkse overheid een gedetailleerde vergelijking maken van een aantal pensioen-systemen in Europa’, aldus Von Stein.

Pensioenleeftijd 43 jaar

De Pensioenfederatie tekent vanwege haar kennis over de tweede pijler voor de inhoudelijke inbreng in het project. Samen met onder andere De Nederlandsche Bank, die informatie over het toezicht voor haar rekening neemt en Syntrus Achmea met zijn kennis over de uitvoering van pensioenregelingen. Turkije heeft volgens beleidsadviseur Tarik Uçar van de Pensioenfederatie statistisch gezien alles mee om een goed pensioenstelsel neer te zetten. Economische groei, een jonge bevolking en bevolkingsgroei. Maar er is nog wel een aantal hobbels te nemen. Uçar: ‘De vergrijzing gaat over vijftig jaar hard toeslaan. Doordat je lange tijd na twintig jaar premie betalen al met pensioen kon, waren er mensen die al rond hun 43^e met pensioen gingen. Daardoor is de verhouding tussen premiebetaling en uitkering behoorlijk scheef gegroeid. Gelet op het belang van de werkenden van nu is het de vraag of deze oude rechten gerespecteerd moeten blijven. Zolang de economische groei aanhoudt, kan

het wel, maar het is onzeker of het economisch zo voorspoedig zal blijven gaan.’

Naaste familie

Daar komt bij dat een behoorlijk deel van de 25 miljoen werkenden in Turkije geen pensioen opbouwt. De landbouwsector, goed voor ruim 10% van de werkgelegenheid, kent bijvoorbeeld geen pensioenopbouw. Ook de 10 miljoen mensen die hun kost verdienen in de informele sector hebben geen pensioenregeling. Daarbij gaat het om thuiswerkers, sigaretten- en krantenverkopers, schoenpoetsers en andere niet-geregistreerde beroepen. ‘Eigenlijk vallen alleen degenen die bij de overheid en bij enkele grote bedrijven werken onder het huidige pensioenstelsel en het grootste deel van de bevolking niet’, zegt Uçar. In Turkije bestaat geen algemene oudedagsvoorziening, zoals de AOW. Oude mensen worden traditioneel door hun naaste familie verzorgd. Eventueel kunnen ze een bijstandsuitkering van zo’n 50 euro per maand ontvangen. Maar door individualisering en lagere geboortecijfers boet het familiale vangnet in aan kracht. Uçar: ‘Ook met deze ontwikkelingen moet Turkije bij de inrichting van een nieuw pensioenstelsel rekening gaan houden.’

Nieuwsgierig

Von Stein en Uçar zijn onder de indruk van de ernst die Turkije (78,7 miljoen inwoners) maakt met het inrichten van een toekomstbestendig en houdbaar pensioensysteem. Von Stein: ‘De Turken zijn heel open en transparant. Ze zijn nieuwsgierig naar de praktijk van het Nederlandse systeem. Ze lijken ook serieus te overwegen om een stelsel te creëren dat is gebaseerd op collectiviteit en solidariteit tussen deelnemers.’ Met de verplichtstelling zoals Nederland die kent, kan solidariteit worden afgedwongen. Uçar: ‘De 800 miljard euro die Nederlanders

hebben gespaard in pensioenfondsen komt voor 75% door de verplichtstelling. Dat laat een belangrijk voordeel zien van een tweede pijler naar Nederlands model: het grootste gedeelte van de bevolking heeft een pensioenvoorziening die niet door de overheid wordt betaald. Dat is gunstig voor de overheidsfinanciën. Bovendien voorkomt het dat ouderen tot armoede vervallen.’

Werkbezoek

Bij de herziening van het pensioenstelsel komt ook de kwestie van adequaat toezicht om de hoek kijken. Toezichthouder op de pensioenvoorzieningen is in Turkije op dit moment de overheid. Von Stein: ‘Een onafhankelijke toezichthouder is essentieel voor de Nederlandse tweede pijler’. Hierover is een workshop georganiseerd tijdens een werkbezoek aan Nederland van een delegatie Turken die actief zijn in het socialezekerheidsstelsel. ‘Ook op het gebied van toezicht moet voor de Turkse overheid duidelijk zijn wat het betekent als ze het Nederlandse pensioenmodel zou willen volgen’, aldus Von Stein.

Schijnwerper

De overdracht van pensioenkennis door Nederland betekent tegelijkertijd de schijnwerper richten op het unieke Nederlandse stelsel. Als Turkije collectiviteit en solidariteit als uitgangspunten neemt voor de tweede pijler, heeft Nederland er op pensioengebied in Europa nog een medestander bij. ‘De belangen van de Pensioenfederatie en het ministerie lopen in deze parallel’, klinkt het uit één mond. Maar Uçar benadrukt wel dat Nederland Turkije niet adviseert over de keuze van een pensioenstelsel. ‘Wij willen de Turken informeren en kennis geven, zodat ze juiste keuzes kunnen maken, die aansluiten bij de situatie in Turkije. Wij hebben een inhoudelijke en dienstverlenende rol. Turkije moet zelf beslissen.’